

Tidsskriftskopi:

Nær og fjern.
Høffding, Harald
Filosofien og Darwinismen
1874
3
94
4-7

BestillingsId: 1769780092141

Dette materiale er indskannet og fremsendt elektronisk i henhold til aftale med COPY-DAN Tekst & Node.

Det er ikke tilladt for slutbrugeren at videregende det indskannede materiale til andre.

og dersom det var blevet udført, vilde vel ogsaa alle Officererne have mistet deres Bagage og Sidevaaben, og herpaa blev der vel lagt ikke ubetydelig Vægt."

Om Fortsættelsen af Krigen i Frankrig og Udfaldet af Paris' Belejring udtalte Marechal Canrobert sig om trent saaledes: „Som Frankmand kan jeg jo ikke dable, at man forsøger det Yderste for at jage Tjenden ud, men som General er jeg aldeles overbevist om, at Kampen nu er værre end unyttig. Rekrutterne have Mod nok, thi det har enhver Frankmand, men de mangle Dvæls og fremfor Alt Officerer, og det er en af de Ting, der smerter mig mest under mit Krigsfangenskab, at jeg maa sidde her med Hænderne i Skjodet og ikke kan yde mit Fædreland Nyttens af min Erfaring fra saa mange Kamppladse, nu da det trænger mere til mig og enhver af sine Sønner end nogenfinde før. Jeg kjender godt General Trochu," vedblev Marechallen, „han var desuden i sin Tid min Adjutant; han er theoretisk en meget dygtig Officer, men langt fra praktisk, og er ikke paa nogen Maade den Opgave voksen, som han har paataget sig; han vil synke under den Byrde, som han har taget paa sine Skuldre. Det vil aldrig lykkes ham at bryde igennem de preussiske Linier, og selv om han slap igennem, saa var han værre faren end før, thi med en Armee, der er sammensat af saa inkongruente Elementer som hans, vilde han, saa snart han ikke længer havde Forternes Ild til at hjælpe sig, se den opløse sig i Flugt ved det første Slag, eller det vilde blive en Gjentagelse af Sedan. Som Sagerne nu staa

seer jeg ingen Mulighed for, at Paris kan undgaa at bele Skjæbne med Metz og overgive sig tidligere eller senere; saa vil maaske de Herrer, som skreg saa meget paa Forræderi og Kujoneri hos os Andre, ikke skrike fuldt saa højt, og saa kunde jeg maaske, dersom jeg vilde være spydig, have et Par Ord at sige som Indlæg i Sagen. For mit eget Bedkommende klager jeg ikke," sagde han til Slutningen, „jeg har gjort min Pligt, mine Soldater have hjulst mig med Jubel*), naar jeg red rundt imellem dem, og det er dog altid en Tilfredsstillelse at tænke tilbage paa i al denne Elendighed. Jeg er vel for gammel til at turde haabe at leve længe nok til at se „la revanche“, men om Gud vil, ville mine Børn, (her lagde Marechallen sin Haand paa et af sine Børns Hoved) tjene deres Fædreland ligesom deres Fader og opleve den Dag, da Frankrig atter staaer som Sejerherre og ligesom Phönix har rejst sig af sin Aske."

Dette er saa nøjagtig som muligt Hovedindholdet af min Samtale med Marechal Canrobert. Jeg vil ærlig tilstaa, at han ikke gjorde det stærke Indtryk paa mig, som Marechal Mac Mahon havde gjort, men der er ingen Tvivl om, at Rejseren brugte det rette Udtryk om ham, da han ved en senere Lejlighed kaldte ham „un brave homme et un bon garçon“. Ved et Par andre Lejligheder talte jeg endnu med Marechallen for min Afrejse fra Stuttgart, men Samtalen drejede sig da om Gjenstande, som det ikke vilde være rigtigt her at berøre.

Filosofien og Darwinismen.

Et Foredrag, holdt i Studenterforeningen den 21. Marts af

Dr. phil. Harald Hoffding.

Sluttet.

II.

Den logiske Undersøgelse af Darwinismen fører saaledes til at anvise den dens rette Plads som en genial Hypothese, der er fremgaaet af den nyere Tænkning og Videnskabs Princip om Naturlovenes og de naturlige Lovsagers Herredomme i Tilværelsen. Dette Princip har ikke ventet paa Darwinismen for at træde i Kraft; det har fundet sin logiske og metafysiske Begrundelse i den nyere Filosofi og sin reale Gjennemførelse i den nyere Naturvidenskab. Det staaer og falder derfor heller ikke med Darwinismen. Vi kunne altsaa ikke tillægge denne en saa stor Betydning for hele Verdensanskuelsen, som man ofte gjør; den er et værdifuldt, om end hypotetisk Led i en større Sammenhæng

Dog kan den siges at være bleven ligesom et Stikord i Kampen mellem den supranaturalistiske og spiritualistiske Opfattelse og den humane og rationelle Verdensanskuelse. De Indvendinger, der rettes imod Darwinismen ud fra hin Opfattelse, vilde blive rettede mod en hvilken som helst anden Lære, der vilde forklare Arternes Oprindelse paa naturlig Maade. Derfor vil det, aldeles affect fra Darwinismens hypotetiske Karakter, have Interesse

at undersøge, i hvilken Retning den peger, naar man drager dens sidste Konsekvenser.

Den almindelige Betydning ligger paa, at Darwinismen er en materialistisk Lære, som forklarer det Indre af det Ydre, det Aandelige af det Legemlige, og opfatter Menneket som et Dyr, idet det lader ham „nedstamme fra Aaberne“. I Stedet for den guddommelige Visdom, der efter den gamle Tro leder Alt i Naturen og i Historien til det Bedste, seer man nu den blinde Tilfældighed raade; det tilfældige Hensigtsmæssige skyldes kun en lykkelig Hændelse eller rettere en Række af lykkelige Hændelser.

Vi tage her ikke Hensyn til Darwins personlige Mening, uagtet den ikke synes at gaa i materialistisk Retning. For at prøve den anførte Betydning holde vi os til den Aarsag, hvoraf han vil forklare Arternes Oprindelse, nemlig Kampen for Tilværelsen. Det er for det Første klart, at Kampen forudsætter en Kæmpende og Vaaben og Kraft hos denne Kæmpende. Det vil sige, der forudsættes en indre Aktivitet i Organismen og et oprindeligt Anlæg

*) Marechal Canrobert blev almindelig i Metz af Soldaterne kaldet „le père du soldat“.

hvorfra Udviklingen kan tage sin Begyndelse. Uden det hjælpe de ydre Paavirkninger Intet. Dernæst ligger der i Udtrykket: Kamp for Tilværelsen ogsaa det, at Tilværelsen er et Gode, som Individet stræber at bevare. Thi det er aabenbart ikke blot det at være til, det er den med Tilværelsen forbundne Nødhed og det Værd, Tilværelsen derved faaer, hvorom der kæmpes. Men disse Forudsætninger vise ikke i materialistisk Retning. De føre tværtimod til Anerkjendelsen af ideelle Principer som de egentlig afgjørende. Darwin selv har dog vistnok lagt for stor Vægt paa de ydre Aarsager. Den berømte Botaniker Nägeli har i Modsetning hertil udtalt som Resultatet af sine Undersøgelser, at Dannelsen af Arter og Racer ikke er en Folge af og et Udtryk for ydre Paavirkninger, men betinges ved indre Aarsager, og han tilskriver derfor Organismen et „fuldkommengjørelsesprincip“, som stadig fører til nye Former, en Proces, under hvilken de ydre Vilkaar kun spille Regulatorens Rolle*). Vi føres herved tilbage til Livets almindelige Lov, saaledes som af de nyere Filosofer Herbert Spencer skarpest har formuleret den: en Tillempe af det Indre efter det Ydre. Det Indre er altsaa stedse forudsat som en oprindelig Faktor, der gennem sin Betydning med Omverdenen arbejder sig fremad til fuldkomnere Former. I Folge Spencer har Darwin lagt for ringe Vægt paa den direkte Tillempe, som skeer ved Funktionens Indflydelse paa Strukturen. Kun naar Organismen ikke formaaer at lempe sig efter Omgivelserne og derved overvinde dem, træder den indirekte Tillempe i Kraft, som skeer ved de Svages Udryddelse.

Hvilken er altsaa den Verdensanskuelse, man maatte uddrage af Darwinismen, dersom den viste sig at have Ret? Ingen anden end den, der fremgaar af den nyere Tids hele filosofiske og videnskabelige Bevidsthed, som ikke kan antage ideelle Magter, der skulde virke paa anden Maade end gennem selve de reale Betingelser og de Love, der gjælde for disse. Vi kunne, som en aandrig Tænkter har sagt, tro paa virkende, men ikke paa hørende Ideer. Det Ideale er i sig selv ikke fremmed for de reale Betingelser; disse ere Elementer i dets Væsen, og det godtgjør netop sin Guldommelighed ved at arbejde sig frem gennem alle Hindringer. Den Ide, vi tro paa, maa være en kæmpende Ide.

Det er saa langt fra, at Darwinismen fører til Materialisme, at den netop maa siges at vise i den helt modsatte Retning. Den lægger ganske vist en stærk Vægt paa de ydre Vilkaar; men disse Vilkaar virke kun gennem Organismens Lempe efter dem. Og hvad man kalder Tilfælde, er kun Exempel paa Betingelsernes, de indre og ydre Betingelsers, uendelig forgrenede og indviklede Sammenhæng, som vi ikke kunne overse; i de saakaldte tilfældig opstaaede Former have vi netop et Bevis paa Livets Energi, der veed at tilegne sig endog de fineste Nuancer i de ydre Vilkaar og anvende dem i sin Tjeneste.

Men, siger man, Darwins Lære er trostesløs, fordi den viser os, at de Svage gaa til Grunde og kun de Stærke og Dykkelige bestaa. Hvor skrækkeligt at vide sig og Alt prisgivet en saadan mørk og ubønhørlig Magt! Darwin selv har følt al den Lidelse og Smerte, som Tilværelseskampen fører med sig. „Vi se Naturens Rædselsskandale af Glæde, vi se ofte, at der er Røring i Over-

flod, men vi se ikke, eller vi forglemme, at de Fugle, der sidde og kvadre rundt om os, for Størstedelen leve af Insekter eller Fro og saaledes til enhver Tid ødelægge Liv; og heller ikke mindes vi, i hvor høj Grad disse Sangere, deres Eg eller deres Unger ere udsatte for Ødelæggelse af Rovfugle og Rovpattedyr; vi have heller ikke altid det staaende klart for os, at skøndt der i Djebkikket kan være mere end Føde nok, er det dog ikke saaledes hvert Aar eller til hvilken som helst Aarstid.“ Men han trøster sig med, at „af Naturens Kamp, med Hunger og Død, fremgaar det Højeste af det, vi kunne opfatte.“*)

Det er ikke let at indse, hvilken Fordel den almindelige Tro paa „Hensigtsmæssigheden i Naturen“ her har for Darwins Lære. Thi hvilken skarp Strid er der dog ikke mellem den almægtige og forudseende Visdom, som skal have frembragt Alt, og den Smerte og Nød, den Lidelse, alt Levende er underlagt, og som hverken Darwinister eller Antidarwinister kunne overse! Her er Noget, som ingen Theori, ingen Verdensanskuelse kan forklare. Det Højeste, vi kunne naa, er at fæste vort Blik paa Maalet, der naaes gennem disse Kampe, og se, hvorledes al hin Smerte er en Folge af Udviklingen hen imod dette Maal. Ved Siden af den Forvisning, at denne Udvikling ustandset gaaer sin Gang, viser Resignationens Nødvendighed sig; vi se de bestemte, ufravigelige Betingelser, uden hvilke Intet kan naaes her i Verden, og som vore Duffer og Længsler nu en Gang ikke kunne forandre. Men denne Resignation maa en hvilken som helst Verdensanskuelse nødvendigvis under en eller anden Form forlange. —

Vige som Kants og Laplaces astronomiske Theori og Shells geologiske Theori, saaledes lærer Darwins biologiske Theori os, at de samme Kræfter, som i ethvert Djeblik umærkelig virke rundt om os, ved deres stadige, aldrig afbrudte Virken have frembragt de Former i Naturen, vi i den Grad beundre, at vi ere tilbøjelige til at tænke os dem frembragte i et Nu, ved en almægtig Skabelsesakt. Vigesom Kopernikus aabnede Universets Uendelighed for vort Blik, gjorde Ende paa den gamle Modsetning mellem Himmel og Jord og førte os til at betragte vor Klode som et forsvindende Punkt i Verdensernes Uendelighed, saaledes føre hine nyere Theorier os ind i Kræfternes Uendelighed og Evighed. De mest afgjørende Modsetninger ere kun relative Stadier i den uendelige Proces. Vi kunne ikke omfatte det Uendelige; men alle de Forskjelle, vor Tanke vil statuere, løse sig stedse op paa Ny, vise sig at være relative. I Kraftens og Rummets Uendelighed har Kandens Uendelighed sit Symbol. Den højeste Ide, vi kunne danne, er Tanken om en uendelig Verdensharmonie, hvor ethvert Enkelt paa sit Sted og til sin Tid spiller sin Rolle, gennem sin Kamp og Lidelse yder et reelt Bidrag til den store Livsproces.

Naar man seer, hvilken Begejstring det kopernikanske System vakte, og hvorledes det gav Anledning til den første Anvendelse af Naturvidenskabens Resultater paa Livsanskuelsen, saa kan man ogsaa vente lignende Folger af disse nyere Theorier, saa sandt som Kræfternes Uendelighed ikke er mindre opløstende end Verdensrummets Uendelighed. De overleverede Troeslærdomme modsatte sig Kopernikus og Newton, som de nu modsatte sig Shells og Darwin; men som de have maattet give Rødb overfor hine, saaledes

*) Tidsskrift for Naturvidenskab l. c. S. 231.

*) Om Arternes Oprindelse. S. 76—77; 594.

ville de ogsaa komme til at gaa paa Akkord med disse. Vi ere nu en Gang nødt til at danne vore højeste Ideer efter den Maade, hvorpaa Universet fremstiller sig for os. Vor Livsanskuelse er en Verdensanskuelse. Ligesom Kopernikus' og Newtons Opdagelser nødte Tanken til at lade sin højeste Ide omfatte Verdensuendeligheden, hvilket allerede Giordano Bruno indfaa med en Overbevisning og Begejstring, der end ikke svigtede paa Inkvisitionens Dødsbaal, — saaledes maa nu i Følge Udviklingsteorien Opfattelsen af den højeste Ides Birkemaade undergaa en tilsvarende Forandring. Ikke ved pludselig Indgriben, ikke gennem uforberedte Katastrofer og Revolutioner, men stille og uforværkt virker den evige Kraft, i hvis Væsen alle Betingelser, alle reale Aarsager ere Elementer. —

Jeg har hørt en begavet Dame sige, at dersom Darwin havde Ret, og vi virkelig nedstammede fra Aberne, vilde Livet tabe alt Værd og Betydning for hende. Det er maaste dette Punkt, som for de Fleste staaer som det mest affrækkende. Men den, som seer, at selv det Højeste og Edleste dog har sine bestemte Betingelser, at det ikke kan være uden dem, kun er ved at tilegne sig dem, — den, som erkjender, at de tilhneladende absolute Forfjæle forsvinde i den uendelige Sammenhæng, vil se Sagen paa en anden Maade. Han vil ogsaa i Menneskestanden se en Form for den kæmpende Ide og vil ikke se nogen Nødvendighed for, at det Aandelige uden- eller ovenfra indblæses i Materien; det Aandelige staaer ikke som et fremmed Element i Tilværelsen; det fremkommer paa sit bestemte Trin i Udviklingen, arbejder sig frem af selve Materien og afgiver i sidste Instans den eneste Forklaring af denne. Det Paafaldende i den Fremstilling, at Menneskene skulde nedstamme fra Aberne, har sin simple Grund deri, at man her umiddelbart stiller to Udviklingstrin sammen, der ligge uendelig langt fra hinanden; man overspringer da netop det Væsenlige — selve Udviklingen. Hvor stor en Kløft er der ikke mellem de Menneskeædere, fra hvilke vi maaste nedstamme, og vor Tids civiliserede Mennesker, — for ikke at tale om det Negerfolk i Afrika, om hvilket endog en kristen Missionair har erklæret, at de „stod langt under de ufornuftige Dyr!“ Og der vil maaste komme en Tid, da man seer tilbage paa os og vor Kultur med ikke mindre Selvfølelse end vi se tilbage paa vore formodede Stamfædre.

Vi se det enkelte Menneskes Aand udvikle sig fra en ringe Begyndelse; vi se i Historien Menneskeslægten udvikle sig fra dyrist Raahed til aandelig Dannelselse og human Samsundsliv. Hvad Darwinismen forlanger, er altsaa kun, at man skal tænke sig de Linier, denne Udviklingsgang beskriver, forlængede i Retningen nedad, ligesom vi i alle vore ideale Drømme, i vor Stræben efter Fremskridt og højere Udvikling tænke os dem forlængede i Retningen opad. Dette fører os til det sidste Punkt, vi ville fremdrage til Belysning af Darwinismen, dens ethiske Karakter. Men førend vi forlade den almindelige Verdensanskuelses Omraade, vil jeg som et argumentum ad hominem minde om, at en dansk Filosof, som for os Alle staaer som en sjelden ædel og human Tænker, og hvis Livsanskuelse havde en særegen Varme og Inderlighed — at afdøde F. C. Sibbern nærede den samme Anskuelse om Menneskets Oprindelse, som man nu forarges saa højlig over, naar man møder den hos darwinistiske Forfattere. Det hedder nemlig i hans Skrift: „Spekulativ Kosmologi“

(Kjøbenhavn 1846) S. 20—21: „Er det første Menneske blevet til paa anden Maade end vi, saa er det dog ej skabt i nogen anden Forstand af Ordet „skabt“ end vi. Hvorledes mon det første Menneske blev til? Uden Tvivl derved, at en vis Dyreformation fra en første ringe Begyndelse, gennem en Række af Generationer eller Afkodninger, idet i Afkommet bestandigen Uddannelsesprocessen gik videre og videre, naaede til det Punkt, da nu dets sidste Afkodning blev et Væsen, som saa at sige slog Aandelighedens Dje op, idet det sagde Jeg til sig selv og sølte sig i sin Feghed, men nu og sølte Drift i sig til at navngive alle Dyr, d. e. til at stemple sig dem, samt til at betragte sig som staaende i Relation til dem alle og endog over dem alle. Hermed gik Menneskeheden op i Dyristheden.“

III.

Ligesom man i Almindelighed mener, at Darwinismens Metafysik er Materialisme, saaledes mener man, at dens Ethik maa gaa ud paa dyrist Sandselighed. „Lader os æde og drikke, thi i Morgen skulle vi dø!“ — det er den Tankegang, man i Reglen vil anse for den naturlige hos en Darwinist. Mange gaa endnu videre og mene, at Selvmord er den naturlige Ende for den, der nærer saadanne Anskuelser. „Ethvert Selvmord,“ skrev en amerikansk Præst til Thndall, „ethvert Selvmord i vort Land (og de indtræffe daglig) er en indirekte Virkning af de bestialste Lærdomme, som De, Darwin, Spencer, Huxley et id omne genus forkynde.“*)

Der er neppe noget større Bevis paa den snevre aandelige Horisont, de fleste Mennesker endnu besidde, end den store Banskelighed, de have ved at tænke sig, at der kan leves et moralsk og ædelt menneskeligt Liv paa Basis af andre Livsanskuelser end deres egen. Den anderledes Troende er for de Fleste et umoralsk Væsen. Og bag Betydningen for Umoralitet ligger Noget, som er værre; der ligger Fanatismens Had. Saaledes skriver hin amerikanske Præst fremdeles i sit Brev: „Skulde jeg ikke hade dem, som hade Dig, Herre!“

I Modsetning til de Lidenstaber, Kampen sætter i Bevægelse, maa vi holde os til Sagen selv og undersøge den. Darwinismen er kun en særegen Form eller Anvendelse af Udviklingens almindelige Lov, der for Darwins Tid var bleven opdaget som gjældende ikke blot paa Naturens Omraade (Kant, Laplace, Lyell), men ogsaa paa Historiens Omraade. Allerede hos Baco af Verulam finde vi Forestillingen om Menneskeheden Udvikling og Fremadskriden. Pascal og Leibniz udtrykte denne Forestilling nøjere. Men det er i forrige Aarhundrede, at de første Skridt gjøres til dens Gjennemførelse af Turgot og Condorcet, Lessing og Kant. Ethiken, der tidligere kun havde fæstet sit Blik paa den enkelte Personligheds Udvikling, maatte nu faae Dje for, at denne Udvikling kun kan foregaa som Led i Slægtens almindelige Udvikling. Udvikling af det personlige Liv gennem Deltagelse i det kulturhistoriske Arbejde, det er det Moralprincip, som har sin Rødder i Udviklingens Ide.

Darwinismen har de samme ethiske Motiver som hele den paa denne Ide byggede Verdensanskuelse. Selve den store Rolle, Udviklingen spiller i Darwins Hypothese, viser

*) Brevet er aftrykt i S. Spencers: The study of sociology Pag. 419.

i ethist Retning. Hvile, Stillestaaen er ikke ethist; det er Arbejde, Borden, Kamp og Fremgang, det gjælder om, og dertil fører Darwinismen os umiddelbart, idet den indprenter, at den, der ikke kæmper af al sin Magt, vil bukke under, og at Rivet selv er en Kamp for Tilværelsen. Umiddelbart seer det vistnok den blinde, egoistiske Selvopholdelsesdrift, der kommer til at spille den største Rolle; men den vil efterhaanden lige som aabne sig, jo mere Udviklingsgang fører Individerne sammen og lærer dem at opfatte den fælles høiere Lov, for hvilken de enkelte Villier maa bøje sig. Selvopholdelsesdriften lutres da til en ideal Stræben efter at bevare og udvikle den sande menneskelige Tilværelse baade hos Andre og hos sig selv. Saaledes bliver den højeste ethiske Stræben endnu en Kamp for Tilværelsen, og den Naturlov, Darwin har paavist, faaer sin Gyldighed ogsaa paa det ethiske Omraade.

Derfor Darwin havde Ret i sin Antagelse, at Variationen ingen Grændser har, vilde det endogsaa være en storartet og begejstrende Udsigt, han aabnede for al højere Stræben. Mennesket vilde da ikke støde paa Grændser for sin ideale Higen; hvad han ikke selv kunde naa, vilde han kunne lægge Grunden til for Slægten efter ham. Og ethvert nok saa lille Fremskridt, enhver nok saa uanseelig og tilfældig ubetydelig Virken vilde dog give sit Bidrag til Udviklingen; det er jo gennem en uendelig Mængde uendelig smaa Virkninger, at de store Resultater opnaaes.

Paa den anden Side indeholder Darwinismen en Lære, som den tidligere spiritualistiske Ethik ofte har overseet, nemlig om de dyre Vilkaars store Betydning. Arbejdet for Menneskeslægten Fremgang bestaaer ikke mindst i Forbedring af dens materielle Forhold. Darwinismen viser os, hvilken Betydning disse Forhold have for en Arts Udvikling, altsaa ogsaa for Menneskeheden. Det bliver altsaa en ethist Opgave at skaffe de fornødne Udviklingsbetingelser tilstede for Alle. Darwinismens ethiske Konsekvenser pege saaledes i Retning af den sociale Reform. Den viser os, hvilken Vildhed og hvilken Rædsel der opstaaer, naar Kampen drejer sig om den materielle Selvopholdelse, og indskarper Nødvendigheden af at bringe det til, at den Kamp, uden hvilken Menneskelivet vilde stagner og udslukkes, mere og mere kan føres paa en Menneskeheden værdig Maade, og om Formaal, der høve sig over de blinde dyriske Drifter, der kun virke, fordi Nøden fremkalder dem, og fordi de ikke trænges tilbage af højere Ideer.

Bort Resultat er altsaa følgende. Darwinismen er en Hypothese, og det er ulogisk og uvidenskabeligt at betragte den som Mere. Men den appellerer ikke blot til en virkelig og betydningsfuld Årsag; den er selv fremgaaet af den nødvendige Forudsætning, at det ogsaa ved Arternes Oprindelse maa have været naturlige Årsager, der virkede. De mislige theoretiske og praktiske Konsekvenser, man har antaget for en nødvendig Folge af den, ere urigtige, og den Modstand, der gjøres mod Darwinismen, gjælder egentlig hele den rationelle og humane Verdensanskuelse, som ikke staaer og falder med Darwinismen. Denne Verdensanskuelse var i sine afgjørende Grundtræk udviklet, før Darwinismen optraadte, og vil vedblive at udvikle sig, selv om Darwinismen skulde blive gjendreven. Men paa den anden Side vilde dennes Sandhed skaffe hin Verdensanskuelse en betydningsfuld Tilvæxt, berige den med nye

Synspunkter og Ideer. — Men, som sagt, den som veed, hafter ikke!

Min Barber.

(Af Mark Twain's „Udvalgte Skizzer“, oversatte af Robert Watt).

Alle Ting i Verden ere foranderlige med Undtagelse af Barberer, Barberers Vaner og Barberers Omgivelser i Almindelighed. Sigt forandres aldrig.

Hvad man oplever første Gang, man besøger en Barberstue, det oplever man hver Gang, man besøger en Barberstue, saa længe man lever.

I Morges blev jeg som sædvanlig barberet.

Idet jeg kom fra den ene Ende af Gaden, kom der en Mand, som ogsaa skulde barberes, fra den anden — og det hændes altid. Jeg skyndte mig, alt hvad jeg kunde, men det nyttede ikke noget; han traadte ind af Døren akkurat et lille kort Skridt før mig og tog Plads i den eneste tomme Stol, der fandtes i Stuen, og det var netop den, som den bedste Svend altid betjente. Det hændes altid. Jeg satte mig ned og haabede, at jeg maatte arve den Stol, der sorterede under den dygtigste af de to tiloversblevne Svende, thi han havde allerede begyndt at rede den vedkommende Kundes Haar, medens hans Kammerat ikke var naaet længere end til at smøre Olie i den anden Kundes Løkker.

Det var med umaadelig Interesse, at jeg gav Agt paa Mulighederne for, at mit Haab kunde blive virkeliggjort. Da jeg opbagede, at Nr. 2 halede ind paa Nr. 1, forvandlede min Interesse til Uro. Da Nr. 1 holdt inde et Øjeblik for at give en Herre, der nylig var traadt ind, Penge tilbage i Anledning af den af ham indkjøbte Badebillet og desaaarsag mistede Terrain, steg min Uro til Spænding*). Da Nr. 1 igjen var kommen i Fart og saa vel han som hans Kammerat samtidig trak Haandklædet bort og børstede Pudderet af de respektive Gjæsters Kinder og det var at vente, at de omtrent i Munden paa hverandre vilde raabe deres: „Næste!“ standse med Aandedræt. Men da Nr. 1 i det mest spændende Øjeblik gav sig til at rede sin Kundes Øjenbryn, saae jeg, at han havde tabt paa Grund af denne ene lille Omstændighed, og jeg forlod Barberstuen i Brede for at undgaa at falde i Hænderne paa Nr. 2. Jeg besidder nemlig ikke den misundelsesværdige Fasthed, der sætter en Mand i Stand til med Ro at se en Barbersvend, der venter paa, at man skal tage Plads, ind i Øjnene og sige, at man hellere vil lade sig rage af hans Kammerat.

Jeg blev borte i femten Minuter og vendte saa igjen tilbage i Haab om, at Lykken vilde være mig gunstigere denne Gang. Alle Barberstolene vare naturligvis besatte, og fire Mænd sad og ventede paa den ejendommelig tavse, ugemtylige, aandsfraværende og forpinte Maade, der er betegnende for alle Mennesker, der i en Barberstue maa vente paa, at Turen skal komme til dem. Jeg tog Plads i en gammel Jerusofa og forsøgte paa at faae Tiden til at gaa ved at læse de Avertissementer og dumme Reklamer om at farve Haaret, der, indfattede i Kammer, hang paa Bæggene. Saa læste jeg de fidede Navne paa Bay-Rum Flaskerne, der vare i Brug, læste Navnene paa og noterede mig Antallet af de private Barberstuaale, der stod paa Hylterne; studerede de plettede Skillingsbilleder paa Bæggene, Billeder, der forestillede Slag, afgaaede Præsidenter, hyppige hvilende Sultaninder og den uopslidelige lille Pige, der tager sin Bedstefaders Brillen paa; saa forbandede jeg i mit Hjerte den glade Kanarieflugl og den urolige Papegøje, der sjelden savnes i en Barberstue, og udsøgte mig til Slutning det mest pjaltede af de illustrerede Blade fra forrige Aar, der laa paa Bordet, hvorpaa jeg gav mig til at studere den idiotiske Fremstilling af gamle halvforglemte Begivenheder.

*) Paa de amerikanske Barberstuer behandles Ens Hoved i Regelen ogsaa som hos en europæisk Friseur, og de fleste Etablissementer af den Art staa som oftest i Lige i Forbindelse med en Badaanstalt.
D. A.